

Plv. hoge commissaris te Djakarta (Van Ittersum) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 27 dec. 1954

Ten vervolge op mijn 742 sein ik U hieronder de zakelijke inhoud van mijn nota, die ik heden bij ontstentenis van Minister en Secretaris-Generaal aan Chef West-Europa-Desk aanbod.

1. Op 25 December jl. zijn in Djakarta op talrijke punten, onder meer op en nabij woonhuizen en kantoren van Nederlanders, biljetten aangeplakt die een aansporing inhouden om van 29 tot en met 31 December een boycot tegen Nederlanders uit te voeren.

2. Daarnaast hebben groepen Indonesiërs zich op de erven van bovenbedoelde gebouwen begeven en het aldaar verblijvende Indonesische personeel, in dienst van Nederlanders aangezegd om gedurende die dagen geen dienst te doen, welke aanzegging van bedreigingen werd vergezeld.

3. Gelijksoortige aanzeggingen en bedreigingen zijn gedaan aan exploitanten van winkels, verkopers op passars enz.

4. Het initiatief tot bovendoelde actie is genomen door een politieke partij of groep, die zich Pantja Silapartij noemt. Wie de verantwoordelijke leiders daarvan zijn, is aan het Hoge commissariaat niet bekend, wel echter dat tot de talrijke uitvoerders van deze actie onguere elementen behoren, wier optreden op de vreedzame bevolking reeds grote indruk heeft gemaakt.

5. Te verwachten is dus, dat in Indonesië verblijvende Nederlanders, en daarmee tevens andere buitenlanders die door het volk niet van Nederlanders worden onderscheiden, binnen enkele dagen ernstige onaangenaamheden te wachten staan, tenzij de Indonesische regering terzake zonder uitstel ingrijpt. Zelfs indien deze onaangenaamheden alleen zouden bestaan in het tijdelijk neerleggen van alle arbeid verricht voor buitenlanders en in het hun niet verschaffen van de nodige levensbehoeften, zou voor zodanig ingrijpen alreeds voldoende reden bestaan. Zou echter deze boycot, hetgeen geenszins is uitgesloten, aanleiding geven tot gewelddaden, zowel tegen buitenlanders als ook tegen Indonesiërs die daaraan niet willen deelnemen, dan zou een ontegenzeggelijk zeer ernstige situatie ontstaan.

6. Het Hoge Commissariaat is ervan overtuigd dat deze voorgenomen boycotactie niet de goedkeuring van de Indonesische regering wegdraagt. Het Hoge Commissariaat zou het echter bijzonder op prijs stellen indien van regeringswege terzake op zeer korte termijn een duidelijke verklaring zou worden gepubliceerd.

Deze zou niet alleen strekken tot geruststelling van de hier te lande verblijvende buitenlanders, maar ook van die Indonesiërs en leden van andere bevolkingsgroepen, die daarin de moed zouden vinden zich niet te storen aan de pogingen van de hierboven genoemde partij om hen met bedreigingen te brengen tot daden, die zij anders zeker niet zouden verrichten.

Het lijkt geen twijfel dat de wetenschap, dat tegen provocateurs van een dergelijke boycot desnoods met kracht zal worden opgetreden, de rust bij alle groepen der samenleving vrijwel direct zou doen terugkeren.'

Terzake merk ik nog het volgende:

a. Ik vermeldde in de nota niet dat wij erkentelijk zijn voor het ingrijpen der politie, die op en bij enkele HC-gebouwen de posters deed verwijderen. Hiervan maakte ik echter wel tegenover Pamuntjak melding.

b. Ik heb Pamuntjak nog eens mondeling op het dringende karakter dezer aangelegenheid gewezen. Hij maakte er geen geheim van dat deze actie de regering zeer ongelegen komt. Hij wist niet of de communistische vakbonden daarachter staan. Van andere zijde vernam ik dat deze zulks nog in beraad houden.

c. Zelfs indien laatstgenoemden niet meedoen, bestaat de kans dat de actie op verschillende Nederlandse bedrijven een verlamme invloed zal hebben. Crans vertelde mij dat ook Nederlanders werkzaam bij Garuda te kennen hebben gegeven, die dagen met hun familie te zullen doorbrengen, indien de normale gang van het huishouden door personeelsgebrek en inkoopmoeilijkheden zou stagneren. KLM-vliegtuigen zullen zo nodig en zo mogelijk met vrijwilligers worden beladen. Als enige voorzorg acht Crans voldoende dat toestellen in Bangkok van voldoende benzine worden voorzien om zonder tanken naar Singapore te kunnen terugvliegen.

d. Dat de bevolking niet vrij is van angstpsychose werd hedenmorgen op het HC gedemonstreerd door een woordvoerder van Indonesisch personeel die aankondigde dat men die dagen niet zou werken.

e. In afwachting van eventuele regeringsmaatregelen zou ik in overweging willen geven, deze nota niet, althans niet avant 29 dezer te publiceren. Wel zal ik ondershands een Engelse vertaling daarvan aan in aanmerking komende collegae geven.